

Bibliography

1. N.A. Troizkiy «1812. The Great Year of Russia». (Moscow. Ed. «Thought.» 1988).
2. E.V. Tarle «1812 Year». (Moscow. Ed. «The press». 1994).
3. E.V. Tarl «Mikhail Illarionovich Kutuzov-a commander and diplomat». (Moscow. Ed. «The press». 1994).
4. In. Babkin «The people's militia in the Patriotic war of 1812». (Moscow. Ed. «Socio-economic literature». 1962)
5. A.S. Pushkin «The writings in 3 volumes». (Moscow. Ed. «Artistic literature». 1986).
6. V.M. Kholodovskii, «Napoleon did set fire to Moscow?». (Question of history. 1964. No. 4)
7. N.A. Okunev «Talk of a large military actions.» (Saint-Petersburg. 1833).

ความเป็นมาและความสำคัญของภาษารัสเซีย The Origins and Importance of the Russian Language

สมัช ภิรมณตรี

Rom Phiramontri

บทคัดย่อ

บทความนี้กล่าวถึงความเป็นมาของภาษารัสเซียและความสำคัญที่มีต่อโลกและต่อประเทศไทย โดยในเบื้องต้นได้กล่าวถึงบทบาทของภาษารัสเซียที่ใช้ในองค์กรระหว่างประเทศต่าง ๆ และการใช้ในการสื่อสารในประเทศอดีตสหภาพโซเวียต จากนั้นได้กล่าวถึงการกำเนิดของภาษารัสเซียในฐานะเป็นภาษาในตระกูลอินโดยูโรเปียนว่า เป็นหนึ่งในภาษาสลาฟโบราณที่เป็นรากฐานให้กับภาษาของชนชาติต่าง ๆ ในยุโรปตะวันออก ซึ่งในปัจจุบันแบ่งเป็น 12 ประเทศ นอกจากนั้นยังกล่าวถึงการสร้างภาษาเขียนภาษารัสเซียโดยนักบวชสองพี่น้องชาวกรีก และชื่อของนักบวชผู้ที่ได้ถูกเรียกเป็นชื่ออักษรว่า “ซีริลลิก” อีกทั้งได้กล่าวถึงวิวัฒนาการของภาษาเขียนภาษารัสเซียที่มีการปรับปรุงแก้ไขมาโดยตลอด จนกระทั่งถึงการปฏิวัติสังคมนิยม ค.ศ. 1917 การปรับปรุงภาษาเขียนของภาษารัสเซียจึงได้ปรากฏรูปดั่งที่ให้เห็นในปัจจุบัน ส่วนสุดท้ายของบทความได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษารัสเซียที่มีต่อประเทศไทยซึ่งยังขาดแคลนบุคลากรที่รู้ภาษารัสเซียอยู่เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับจำนวนนักท่องเที่ยวชาวรัสเซียที่เพิ่มขึ้นทุกปีกว่าร้อยละ 80 ซึ่งเป็นโจทย์สำคัญของสถาบันอุดมศึกษาและประเทศไทยที่ต้องเร่งรัดแก้ไข

คำสำคัญ: กำเนิดและความเป็นมาของภาษารัสเซีย, บทบาทของภาษารัสเซียและความสำคัญของภาษารัสเซียที่มีต่อประเทศไทย

AN ABSTRACT

This article traces the origins and evolution of the Russian language and highlights its importance to the world and Thailand. The article begins with an examination of Russian as used in international organizations and in communication within and among states of the former Soviet Union. Then it explores the origin of Russian as a language in the Indo-European family; that is, as one of the old Slavonic languages that formed the basis for the languages of the peoples in Eastern Europe which is now comprised of 12 countries. In addition, the article mentions the invention of the Russian script by two Greek monks who were brothers. The name of the older brother was used to refer the script as “Cyrillic script”. The development of the Russian script is then examined to see how it was from then on revised up to the Socialist Revolution in 1917. It is through such revision and improvement that we see the Russian script as it is today. The final part of the article highlights the importance of the Russian language to Thailand, which still lacks personnel with competency in this language. The number of Thai who know the language is proportionally far behind the number of Russian tourists that now records an 80 per-cent increase. This is an important question for Thailand and its higher educational institutions to urgently solve.

Key words: origin and evolution of the Russian language, role of the Russian language, and importance of the Russian language to Thailand

ความเป็นมาและความสำคัญของภาษารัสเซีย

รมย์ ภิรมนตรี

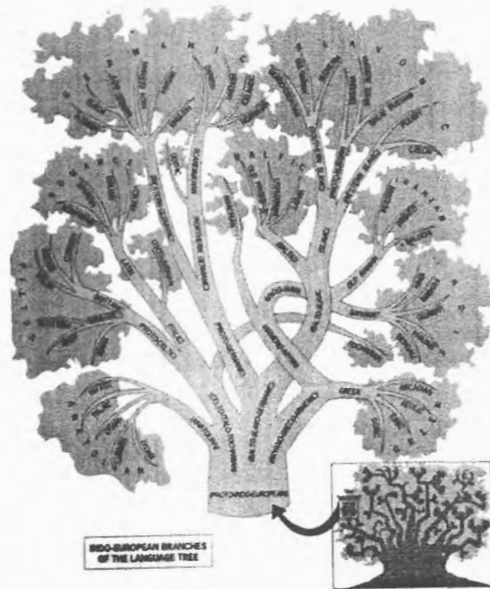
ภาษารัสเซียเป็น 1 ใน 6 ภาษาทางการขององค์การสหประชาชาติ (อังกฤษ ฝรั่งเศส จีน รัสเซีย สเปน และอาหรับ)¹ เป็นภาษาทางการขององค์กรระหว่างประเทศ 12 แห่ง เช่น องค์การสหประชาชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมหรือยูเนสโก (United Nation Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO) สำนักงานพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ หรือไอเออีเอ (International Atomic Energy Agency: IAEA) องค์การอนามัยโลกหรือดับเบิลยูเอชโอ (World Health Organization: WHO) ไอซีเอไอ (International Civil Aviation Organization: ICAO) ประเทศเครือรัฐเอกราช หรือซีไอเอส (Commonwealth of Independent States: CIS) ประชาคมเศรษฐกิจยูเรเชียหรืออีเออีซี (Eurasian Economic Community: EAEC) องค์การสนธิสัญญาความมั่นคงร่วมกันหรือโอทีซีเอส (Organization of the Collective Security Treaty: OTCS) องค์การความร่วมมือแห่งเซี่ยงไฮ้หรือเอสซีโอ (Shanghai Cooperation Organization: SCO) สำนักงานเลขาธิการแห่งสนธิสัญญาแอนตาร์คติกหรือเอทีเอส (Secretariat of the Antarctic Treaty: ATS) องค์การเพื่อความมั่นคงและความร่วมมือแห่งยุโรปหรือโอเอสซีอี (Organization for Security and Co-operation in Europe: OSCE) กลุ่มประเทศบริกส์ (บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และสหภาพแอฟริกาใต้) (Brasil, Russia, India, China, South Africa: BRICS) โดยเฉพาะเป็นภาษาทางการ

*อาจารย์ ดร.ประจำภาควิชาภาษาตะวันตก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์รัสเซียศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และผู้อำนวยการหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สหสาขาวิชานานาชาติ) รัสเซียศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹<http://www.un.org/en/aboutun/languages.shtml>

ในสหพันธรัฐรัสเซีย และเป็นภาษาที่สามารถใช้ในการสื่อสารของประชากรที่อาศัยอยู่ในประเทศอดีตสหภาพโซเวียต 12 ประเทศ คือ รัสเซีย เบลารุส ยูเครน คาซัคสถาน คีร์กีซสถาน ทาจิกิสถาน เติร์กเมนิสถาน อุซเบกิสถาน อาเซอร์ไบจาน อาร์เมเนีย จอร์เจีย และมอลโดวา ปัจจุบันมีคนใช้ภาษารัสเซียในชีวิตประจำวันประมาณ 300 ล้านคน²

ภาษารัสเซียจัดอยู่ในภาษาตระกูลอินโดยูโรเปียน (proto-indo-european)³ โดยเป็นหนึ่งในภาษาสลาฟโบราณ (Slavic) ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของภาษาประจำชาติต่าง ๆ ในยุโรปตะวันออก 12 ประเทศ ที่มีประชากรรวมกันกว่า 400 ล้านคน คือ โครเอเชีย (Croatia) สโลวีเนีย (Slovenia) สโลวาเกีย (Slovakia) มอนเตเนโกร (Montenegro) เซอร์เบีย (Serbia) บอสเนีย (Bosnia) เชค (Czech) บัลกาเรีย (Bulgaria) โปแลนด์ (Poland) เบลารุส (Belarus) ยูเครน (Ukraine) และรัสเซีย (Russia)

²«Language Monthly» (No. 3/1997)

³anthropology.net/.../

อักษรภาษารัสเซีย

ในปี ค.ศ. 863 จักรพรรดิมีคาอิลที่ 3 (Mikhail III) แห่งอาณาจักรกรีกไบเซนไทน์ (Byzantine Greek) ทรงมีพระราชดำริที่จะเผยแผ่คริสต์ศาสนา นิกายกรีกออร์ทอด็อกซ์ (Greek Orthodox) ในหมู่ชาวสลาฟ จึงได้มอบหมายให้นักบวชคริสตศาสนานิกายกรีกออร์ทอด็อกซ์สองพี่น้องคือ นักบุญคีริล และนักบุญเมโธดีอัส (Saint Cyril: ค.ศ. 826-869, Saint Methodius: ค.ศ. 815-885) รวบรวมและเรียบเรียงอักษรเขียนภาษาสลาฟขึ้นในปี ค.ศ. 863 เรียกว่าอักษรภาษาสลาฟที่ใช้ทางศาสนา (church Slavonic alphabet) ซึ่งเป็นการนำเอาอักษรมาจากภาษาสลาฟโบราณ (old Slavonic language) ที่มีแหล่งที่มาจากภาษาถิ่นของสลาฟใต้ (south Slavic dialects) โดยผลงานสำคัญของคีริลและเมโธดีอัสในการใช้ภาษาตามวัตถุประสงค์ของการประดิษฐ์อักษรภาษาสลาฟที่ใช้ทางศาสนา คือ การแปลพระคริสตธรรมคัมภีร์ภาคพันธสัญญาเดิมและใหม่ (Scripture of the New and Old Testament) จากภาษากรีกมาเป็นภาษาสลาฟที่ใช้ทางศาสนา (church Slavonic language)

นักบุญคีริล และนักบุญเมโธดีอัส

หลังจากนั้นศิษย์ของทั้งสองท่านดังกล่าวได้แปลหนังสือที่เกี่ยวข้องกับพระศาสนาอีกเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้น ศิษย์เอกของทั้งสองท่านคือ คลิเมนต์แห่งโอคริด (Clement of Ohrid: ค.ศ. 840-916)⁴ ได้พัฒนาอักษรเหล่านั้นต่อโดยให้ชื่อว่าอักษรซีริลลิก (Cyrillic alphabet) ปัจจุบันอักษรซีริลลิกใช้เป็นภาษาเขียนของ 10 ประเทศ และภาษารัสเซียก็เป็นหนึ่งใน 10 ประเทศที่ใช้อักษรซีริลลิกเป็นภาษาเขียน

คลิเมนต์ แห่งโอคริด

ภาษาสลาฟที่ใช้ทางศาสนาเป็นภาษาหนังสือที่ไม่มีการนำมาใช้จริงในชีวิตประจำวัน แต่เป็นภาษาที่ใช้ในวงการศาสนา ซึ่งแพร่หลายในหมู่ชาวสลาฟตามหลักฐานทางวัฒนธรรมของชาวสลาฟตะวันตก สลาฟใต้และสลาฟตะวันออกต่างฝ่ายได้นำภาษาสลาฟที่ใช้ทางศาสนามาใช้แพร่หลายมากขึ้นเป็นลำดับ โดยในรัสเซียนั้น ผู้คัดลอกหนังสือได้ปรับภาษาสลาฟที่ใช้ทางศาสนาให้มีความใกล้เคียง

⁴Daniels and Bright, eds. The World's Writing Systems. (U.S.A.: Oxford University Press, 1996. p. 215) ISBN 0-19-507993-0.

กับภาษารัสเซียที่ใช้ในชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น จึงทำให้ภาษาสลาฟที่ใช้ทางศาสนาค่อย ๆ เปลี่ยนเป็นภาษาถิ่นของแต่ละประเทศ แต่ในขณะเดียวกันนั้นเพื่อให้ภาษาสลาฟที่ใช้ทางศาสนามีระบบและระเบียบในการใช้ที่เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ต่อมาในปี ค.ศ. 1596 ได้มีนักวิชาการด้านภาษาเชื้อสายยูเครน-เบลารุสคือ ลัฟเรนท์ยี ซิซานี (Lavrentiy Zizaniy, 1570-1633) ได้ประพันธ์ตำราไวยากรณ์ภาษาสลาฟที่ใช้ทางศาสนาขึ้น

ลัฟเรนท์ยี ซิซานี

มีเลติย์ สโมริตสกี

ในปี ค.ศ. 1619 หรืออีก 13 ปีต่อมาหลังจากมีการประพันธ์ตำราไวยากรณ์เล่มแรก นักบวชในคริสตศาสนานิกายออร์ทอด็อกซ์ คือมีเลติย์ สโมริตสกี (Meletiy Smoritskiy, ค.ศ. 1577-1633) ได้ประพันธ์ตำราไวยากรณ์ภาษาสลาฟที่ใช้ทางศาสนาเล่มที่ 2 ขึ้น แต่หลักเกณฑ์ของภาษาสลาฟที่ใช้ทางศาสนาได้ถูกปรับเปลี่ยนครั้งสำคัญในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 17 โดยสังฆราชนิคอน (Patriarx Nikon, ค.ศ. 1570-1633) ซึ่งเป็นสังฆราชแห่งกรุงมอสโกองค์ที่ 6 ผลของการปฏิรูปดังกล่าวทำให้หนังสือทางศาสนาของนิกายออร์ทอด็อกซ์แห่งรัสเซียกลายเป็นต้นแบบของหนังสือทางศาสนาของชาวสลาฟทั้งหมด

สังฆราชนิคอน

สำหรับภาษาสลาฟที่ใช้ทางโลกนั้นได้มีการใช้กันอย่างแพร่หลายในคริสต์ศตวรรษที่ 11-15 โดยใช้ในการจดบันทึกลงบนแผ่นเปลือกไม้เบิร์ช (birch) ซึ่งเป็นไม้ที่มีอยู่มากในท้องถิ่นและมีคุณสมบัติเหนียวและทน เรื่องราวที่มีการจดบันทึกนั้นมีหลากหลาย เช่น จารึกทางประวัติศาสตร์ วรรณกรรม ตำนาน เรื่องเล่า คำสอน อีกทั้งยังมีบันทึกในรูปแบบจดหมาย เอกสารทางธุรกรรม พิณยกรรม สัญญาซื้อขาย คำพิพากษา ข้อร้องเรียน เรื่องตลก คำถามทำให้ตาย การจัดการงานบ้าน เป็นต้น

แผ่นเปลือกไม้เบิร์ช (birch)

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่แสดงให้เห็นถึงการใช้ภาษาสลาฟที่ใช้ทางศาสนาผสมผสานกับภาษารัสเซียซึ่งเป็นรากฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่สำคัญของรัสเซีย และจัดเป็นวรรณกรรมเล่มแรก ๆ ของรัสเซียที่มีการประพันธ์ขึ้นในตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 11-12 ประกอบด้วย “เรื่องเล่าในอดีตกาล” (The Tale Bygone Years) (ค.ศ. 1068), “เรื่องเล่าเกี่ยวกับบอริสและเกลียบ” (The Tale of Boris and Gleb) “บทเทศนาเกี่ยวกับกฎหมายและพระคุณ” (Word of the Law and Grace) “ชีวประวัติของฟีโอดาซีเย ปิโซร์สกีเย” (Life of Theodosius of the Caves) «Житие Феодосия Печорского» (ค.ศ. 1051), “คำสอนของวลาดีมีร์ มานามาคอ” (Instruction of Vladimir Monomakh) «Поучение Владимира Мономаха» (ค.ศ. 1096) “เรื่องเล่าเกี่ยวกับการศึกของอีโกร์” (The Tale of Igor’s Campaign) «Слово о полку Игореве» (ค.ศ. 1185-1188).

ภาษารัสเซียจัดเป็นภาษาสลาฟตะวันออกที่มีความใกล้ชิดกับภาษาในกลุ่มเดียวกันคือยูเครนและภาษาเบลารุสเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 10 เป็นต้นมา สลาฟตะวันออกไม่ได้มีการแบ่งเป็นประเทศที่ชัดเจนเช่นปัจจุบัน การแบ่งสลาฟตะวันออกเป็น 3 ประเทศมีความชัดเจนในช่วงการสถาปนาสหภาพโซเวียตในปี ค.ศ. 1924 โดยมีการระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมโซเวียตปี ค.ศ. 2524 ว่า ยูเครน รัสเซีย และเบลารุส เป็นสาธารณรัฐที่รวมตัวกันเป็นสหภาพโซเวียต ดังนั้นความเชื่อมโยงทางภาษาจึงมีอยู่มากกว่าสลาฟกลุ่มอื่น ๆ (สลาฟใต้ และสลาฟตะวันตก)

อักษรซีริลลิก (Cyrillic) ที่ใช้ในภาษารัสเซียในยุคแรกมี 43 ตัว

ตัวพิมพ์	ตัวเขียน	แทนเลข	เสียง	ชื่อเรียก
А	А	1	[a]	аз
Б	Б		[b]	буки
В	В	2	[v]	вѣди
Г	Г	3	[g]	глаголь
Д	Д	4	[d]	добро
Е. Є	Є	5	[e]	есть
Ж	Ж		[ʒ]	живѣте
З	З	6	[dz]	зело
Ѹ, 3	Ѹ, 3	7	[z]	земля
И	И	8	[i]	иже (8-ричное)
І. Ї	І, Ї	10	[i]	и (10-ричное)
К	К	20	[k]	како
Л	Л	30	[l]	люди
М	М	40	[m]	мыслѣте

ตัวพิมพ์	ตัวเขียน	แทนเลข	เสียง	ชื่อเรียก
Н	Н	50	[n]	наш
О	О	70	[o]	он
П	П	80	[p]	покой
Р	Р	100	[p]	рцы
С	С	200	[s]	слово
Т	Т	300	[t]	твёрдо
ΟΥ. У	У, У	(400)	[u]	ук
Ф	Ф	500	[f]	ферт
Х	Х	600	[x]	хер
Ω	Ω	800	[o]	oméga
Ц	Ц, Ц	900	[ʦ]	цы
Ч	Ч, Ч	90	[ʧ]	червь
Ш	Ш		[ʃ]	ша
Щ	Щ		[ʃtʃ] ([ʃtʃ])	ща
Ъ	Ъ		[ʲ]	ер

ตัวพิมพ์	ตัวเขียน	แทนเลข	เสียง	ชื่อเรียก
Ы	ы		[ы]	еры́
Ь	ь		[ь]	ерь
Ъ	ъ		[æ]. [ie]	ять
Ю	ю		[йу]	ю
Ѧ	ѧ		[йа]	А йотированное
Ѭ	ѭ		[йэ]	Е йотированное
Ѧ	ѧ	(900)	[ɔ ^h]	юс малый
Ѫ	ѫ		[o ^h]	юс большой
Ѧ	ѧ		[йэ ^h]	юс малый йотированный
Ѫ	ѫ		[йо ^h]	юс большой йотированный
Ѧ	ѧ	60	[кс]	кси
Ѩ	ѩ	700	[пс]	пси
Ѧ	ѧ	9	[θ]. [ф]	фита́
Ѧ	ѧ	400	[и]. [в]	йжица

ในศตวรรษที่ 16 พระเจ้าซาร์อีวานที่ 4 (Ivan IV) ได้มีพระบัญชาให้อีวาน ฟิโอดารอฟ (Ivan Fyodorov: ค.ศ. 1520-5583) พิมพ์หนังสือภาษารัสเซียด้วยแทนพิมพ์เป็นครั้งแรก โดยหนึ่งในจำนวนหนังสือที่พิมพ์จากโรงพิมพ์ของอีวาน ฟิโอดารอฟคือแบบเรียนภาษารัสเซีย/จากแบบเรียนภาษารัสเซียดังกล่าว เห็นได้ว่ามีอักษรเพิ่มขึ้นจาก 43 ตัวเป็น 46 ตัวอักษร

อีวาน ฟิโอดารอฟ

อักษรภาษารัสเซียในตำราเรียนภาษารัสเซียพิมพ์โดย อีวาน ฟิโอดารอฟ

อักษรซีริลลิกที่ใช้เป็นภาษาเขียนในภาษารัสเซียมีพัฒนาการมาโดยลำดับ ในปี ค.ศ. 1708 พระเจ้าปีเตอร์มหาราช (Peter the Great) ทรงปฏิรูปภาษารัสเซียให้ก้าวหน้าขึ้นจากที่ใช้ในวงการศาสนา และได้ปรับมาเพื่อใช้เป็นภาษาเขียนในการพัฒนาวิทยาการของประเทศ โดยทรงตัดอักษรภาษารัสเซียลงเหลือ 36 ตัวอักษรและแปลงรูปทรงของตัวอักษรให้คล้ายอักษรลาตินที่ใช้กันอยู่ในยุโรปตะวันตก

ในปี ค.ศ. 1739 มิคฮาอิล ลามาโนซอฟ (Mikhail Lomonosov, ค.ศ. 1711-1765) นักวิทยาศาสตร์ผู้รอบรู้ในศาสตร์กว่า 10 แขนง ผู้ที่คิดริเริ่มก่อตั้งมหาวิทยาลัยเซนต์ปีเตอร์สเบิร์ก (ค.ศ. 1724) และมหาวิทยาลัยมอสโก (1755) ได้ทำการปฏิรูประบบภาษารัสเซียและระบบร้อยกรองของภาษารัสเซีย โดยได้ประพันธ์หนังสือที่รวบรวมแนวความคิดเกี่ยวกับหลักร้อยกรองภาษารัสเซียแบบใหม่ไว้ในหนังสือที่มีชื่อว่า “จดหมายเกี่ยวกับหลักฉันทลักษณ์รัสเซีย” (Letter of the Rules of the Russian Prosody) ซึ่งนักวิชาการร่วมสมัยหลายคน เช่น วาสิลีย์ เตรียตีอาคอฟสกี (Vasily Trediakovsky, ค.ศ. 1703-1769) และ อเล็กซานเดอร์ ซูมาโรคอฟ (Aleksander Sumarokov, ค.ศ. 1717-1777) ได้มีความเห็นขัดแย้งกับหลักฉันทลักษณ์ของลามาโนซอฟที่ไปนำเอาหลักร้อยกรองของต่างประเทศเข้ามาจนทำให้ขาดความเป็นเอกลักษณ์ของรัสเซีย แต่วิชซารีโอน เบลินสกี (Vissarion Belinckiy, ค.ศ. 1811-1848) นักประวัติศาสตร์และนักวิจารณ์ได้กล่าวแย้งว่า “มิคฮาอิล ลามาโนซอฟเปรียบเสมือนพระเจ้าปีเตอร์มหาราชด้านภาษารัสเซีย”⁵ จากการเป็นผู้บุกเบิกสร้างหลักเกณฑ์เพื่อนำเอาภาษารัสเซียมาใช้ในชีวิตประจำวัน ในขณะที่ยุคนั้นสังคมชั้นสูงของรัสเซียใช้แต่ภาษาต่างประเทศ แม้แต่ในมหาวิทยาลัยก็มีการเรียนการสอนและตำราเรียนเป็นภาษาเยอรมัน ดังนั้น การที่มิคฮาอิล ลามาโนซอฟพยายามจัดทำหลักเกณฑ์

⁵Белинский В. Г. Собрание сочинений. В 9-ти томах. МИХАИЛ ВАСИЛЬЕВИЧ ЛОМОНОСОВ. Сочинение Ксенофонта Полевого. Москва. В типографии Августа Семена. 1836. Двучасти: I - 374; II - 384. (8). Т. I. Статьи, рецензии и заметки 1834-1836. М., "Художественная литература", 1976.

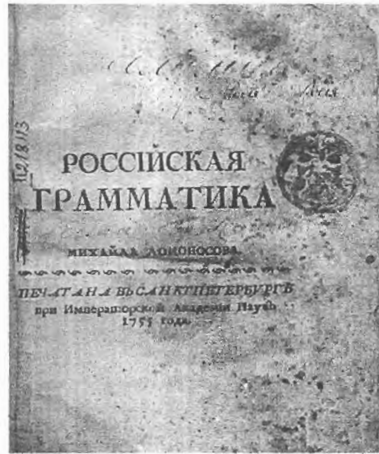
ต่าง ๆ ทางภาษาและประพันธ์ผลงานต่าง ๆ ออกมา ถึงแม้ว่าจะขาดความสละสลวยไปบ้าง แต่ก็ทำให้มีการประพันธ์รูปแบบต่าง ๆ เป็นภาษารัสเซียมากขึ้น จนกลายเป็นภาษาหลักในการประพันธ์และการสื่อสาร จึงจัดได้ว่าเป็นการกระทำที่มีคุณูปการต่อภาษารัสเซียเป็นอย่างมาก

มิคฮาอิล ลามาโนซอฟ

ในปี ค.ศ. 1755 มิคฮาอิล ลามาโนซอฟได้ตีพิมพ์ตำราไวยากรณ์ภาษารัสเซียขึ้นเป็นครั้งแรก โดยมีชื่ออย่างเป็นทางการว่า “ไวยากรณ์รัสเซีย” (Russian Grammar) ซึ่งได้รับการยอมรับกันในวงกว้างในหมู่นักวิชาการและนักศึกษา โดยในช่วง 16 ปีแรกมีการตีพิมพ์ซ้ำถึง 14 ครั้ง⁶

⁶Словарь обиходного русского языка Московской Руси XVI-XVII веков

หนังสือ “ไวยากรณ์รัสเซีย” ที่ประพันธ์โดยมิกฮาอิล ลามาโนซอฟ

หลังการปฏิวัติสังคมนิยมในรัสเซียปี ค.ศ. 1917 รัฐบาลภายใต้การนำของพรรคบอลเชวิคได้ประกาศนโยบาย “ลบล้างการไม่รู้หนังสือ”⁷ เนื่องจากชาวรัสเซียในขณะนั้นรู้หนังสือเพียง 27 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น และเพื่อภารกิจดังกล่าวในปี ค.ศ. 1918 คณะกรรมการการศึกษาของพรรคบอลเชวิคได้ตัดตัวอักษรไปอีก 3 ตัว จึงทำให้อักษรภาษารัสเซียเหลือ 33 ตัวจนถึงปัจจุบัน

การเทียบอักษรภาษารัสเซีย

อักษรภาษารัสเซียมีทั้งหมด 33 ตัว โดยแบ่งเป็นพยัญชนะ 21 ตัว เป็นสระ 6 ตัว และกึ่งพยัญชนะกึ่งสระ 4 ตัว และอีก 2 เครื่องหมาย

ถึงแม้ว่าอักษรภาษารัสเซียมีเพียง 33 ตัวก็ตาม แต่พยัญชนะและสระหลายตัวก็สามารถออกเสียงได้มากกว่า 1 เสียง เช่น พยัญชนะ 15 ใน 21 ตัวสามารถออกได้ 2 เสียง คือเสียงหนักและเสียงเบา สระ 3 ใน 6 ตัวสามารถเปลี่ยนเสียงได้ และกึ่งพยัญชนะกึ่งสระ 2 ใน 4 ตัวก็สามารถเปลี่ยนเสียงได้เช่นกัน

⁷Грамотность. БСЭ, 3-е изд. — М.: Сов.энциклопедия, 1972. — т.7.

ตาราง ชื่อ เสียงและหน้าที่ของอักษรภาษารัสเซีย

อักษร	ชื่อ / เสียง	เทียบได้กับ	อักษร	ชื่อ / เสียง	เทียบได้กับ
А а	า/า	สระ - อา	Р р	ร/ร	- ร
Б б	บ/บ	- บ	С с	ส/ส	- ส
В в	ว/ว	- ว	Т т	ต/ต	- ต
Г г	ก/ก	- ก	У у	ย/ย	สระ - อุ
Д д	ด/ด	- ด	Ф ф	ฟ/ฟ	- ฟ
Е е	เย/ยอ	- เย	Х х	ฮา/ฮ	- คอ - KH
Ё ё	โย/โย	- โย	Ц ц	ซ/ซ	- ตส - TS
Ж ж	จ/จ	- ZH	Ч ч	ช/ช	- ช
З з	ซ/ซ	- ซ	Ш ш	ชา/ช	- SH
И и	อิ/อิ	สระ - อี	Щ щ	ชา/ช	- SHCH
Й й	И краткое อี ครัตโกเย	- ย	Ъ ъ	твердый знак ทรโยร์ดีย์ ขนาด	เครื่องหมายหนัก
К к	กา/ก	- ค	Ы ы	ย/ย	สระ - อือ
Л л	ล/ล	- ล	Ь ь	мягкий знак มีอาคีย์ ขนาด	เครื่องหมายเบา
М м	ม/ม	- ม	Э э	เอ/เอ	สระ - แอ
Н н	น/น	- น	Ю ю	ยู/ยู	- ยู
О о	อ/อ	สระ - โอ	Я я	ยา/ยา	- ยา
П п	ป/ป	- ป			

พยัญชนะ 21 ตัว คือ Б В Г Д Ж З Й К Л М Н П Р С Т Ф Х Ц Ч Ш Щ

สระ 6 ตัว คือ А И О У Ё Ъ

กึ่งพยัญชนะกึ่งสระ 4 ตัวคือ Е Ё Ю Я (อักษรผสม)

เครื่องหมาย 2 ตัวคือ Ъ Ь

การเขียนอักษรภาษารัสเซีย

ในปัจจุบัน การเขียนอักษรภาษาต่าง ๆ ด้วยลายมือได้ลดบทบาทลงตามอิทธิพลของคอมพิวเตอร์ที่มีมากขึ้น ภาษารัสเซียก็เป็นหนึ่งในจำนวนนั้นที่การเขียนด้วยลายมือไม่ได้มีผลต่อการใช้ภาษามากนัก เนื่องจากนักเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้อำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้คอมพิวเตอร์ด้วยแบบตัวหนังสือ (fonts) ต่าง ๆ

Аа	Аа	Кк	Кк	Хх	Хх
Бб	Бб	Лл	Лл	Цц	Цц
Вв	Вв	Мм	Мм	Чч	Чч
Гг	Гг	Нн	Нн	Шш	Шш
Дд	Дд	Оо	Оо	Щщ	Щщ
Ее	Ее	Пп	Пп	ь	ь
Ёё	Ёё	Рр	Рр	ы	ы
Жж	Жж	Сс	Сс	ь	ь
Зз	Зз	Тт	Тт	ээ	Ээ
Ии	Ии	Уу	Уу	Юю	Юю
Йй	Йй	Фф	Фф	Яя	Яя

อักษรภาษารัสเซียตัวพิมพ์ใหญ่ ตัวพิมพ์เล็ก และตัวเขียนใหญ่ ตัวเขียนเล็ก

การที่คอมพิวเตอร์มีแบบตัวหนังสือที่หลากหลายได้ส่งผลให้ผู้เรียนภาษารัสเซียต้องมีความลำบากในการจำตัวอักษรมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งแบบตัวอักษรที่เป็นตัวเขียน ซึ่งส่วนหนึ่งจะเขียนเหมือนอักษรโรมัน แต่กลับไม่ใช่อักษรตัวนั้น จึงทำให้เกิดความสับสนในการจำตัวอักษรเป็นอย่างมาก (ดูจากภาพตัวอักษร)

ความสำคัญภาษารัสเซียต่อประเทศไทย

ประเทศไทยกับประเทศรัสเซียมีความสัมพันธ์ทางการทูตมากกว่า 115 ปีแล้ว แต่ความสัมพันธ์ที่ยาวนานดังกล่าวยังไม่มีความแน่นแฟ้นตามที่ควรจะเป็น ซึ่งก็มีมูลเหตุหลายประการตามยุคสมัย สาเหตุหนึ่งของความห่างเหินนั้นก็ด้วยการขาดความสัมพันธ์ทางผลประโยชน์ และความสัมพันธ์ทางผลประโยชน์ย่อมไม่สามารถเกิดขึ้นได้ หากขาดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีความไว้วางใจกัน นอกจากนั้น ความไว้วางใจกันนั้นก็ย่อมเกิดจากการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ขณะเดียวกันกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันนั้นย่อมไม่สามารถดำเนินการได้ หากทั้งสองฝ่ายไม่สามารถสื่อสารกันได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ความรู้ในภาษาของอีกฝ่ายหนึ่งจึงเป็นจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์ที่ดี และการที่ทั้งสองประเทศยังขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ก็เป็นมูลเหตุสำคัญประการหนึ่งของความสัมพันธ์ที่ไม่แน่นแฟ้นเท่าที่ควร การแก้ปัญหาในข้อนี้กระทำได้โดยการให้การศึกษแก่ประชาชนและบุคลากรของทั้งสองประเทศ ซึ่งสามารถกระทำได้ในหลายรูปแบบ สำหรับประเทศไทยแล้ว การจัดการศึกษาด้านภาษา การเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม รัสเซียเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญต่อประเทศเป็นอย่างยิ่ง

ความจำเป็นเร่งด่วนของประเทศไทยต่อปัญหาความสัมพันธ์กับรัสเซียที่ต้องใช้บุคลากรด้านภาษารัสเซียเป็นจำนวนมากคือความจำเป็นในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ตั้งแต่เดือนมีนาคม พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา รัฐบาลไทยและรัฐบาลรัสเซียได้ยกเว้นการตรวจลงตราหนังสือเดินทางธรรมดา (วีซ่า) สำหรับนักท่องเที่ยวของทั้งสองประเทศ โดยอนุญาตให้เดินทางท่องเที่ยวระหว่างกันโดยไม่ต้องมีวีซ่านาน 30 วัน จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวชาวรัสเซียเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้นเป็นลำดับ จากสถิติของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา นักท่องเที่ยวรัสเซียที่เดินทางมาประเทศไทยได้เพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง 2 ปีที่ผ่านมามีการขยายตัวเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 80 (ดูตารางถัดไป)

จำนวนนักท่องเที่ยวชาวรัสเซียที่เดินทางมาประเทศไทย

ปี พ.ศ.	จำนวนนักท่องเที่ยวชาวรัสเซีย (คน)
2543	46,417
2544	54,488
2545	70,692
2546	89,329
2547	115,064
2548	102,783
2549	190,834
2550	279,771
2553	644,678
2554	1,014,293

ที่มา: ข้อมูลประมวลจากสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
<http://www.tourism.go.th>, [สิงหาคม 2555]

จากการที่มีนักท่องเที่ยวรัสเซียเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะเวลาอันสั้น อีกทั้งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่สามารถพูดภาษาต่างประเทศได้ แต่เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยวฝ่ายไทยที่มีความรู้ภาษารัสเซียยังมีจำนวนไม่มากนัก จึงทำให้การบริการนักท่องเที่ยวของหน่วยงานบริการการท่องเที่ยวต่าง ๆ เป็นไปอย่างขาดประสิทธิภาพ

ถึงแม้ในประเทศไทยมีการเรียนการสอนภาษารัสเซียมากกว่า 30 ปีแล้วก็ตาม แต่ยังคงผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ภาษารัสเซียที่มีทักษะฟังพูดอ่านเขียนได้ไม่มากนัก ในขณะที่ผู้ที่ไปศึกษาต่อในประเทศรัสเซียซึ่งสามารถสื่อสารภาษารัสเซียได้เป็นอย่างดีก็ยังมีจำนวนไม่มากนักอีกเช่นกัน จึงทำให้สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่มีการเรียนการสอนภาษารัสเซียอยู่ต้องตื่นตัว และควรเร่งดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ความต้องการบุคลากรภาคธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจท่องเที่ยว

ปัจจุบัน ในประเทศไทยมีการเรียนการสอนภาษารัสเซียในระดับปริญญาอยู่ 3 สถาบันคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยมีผู้สำเร็จการศึกษารวมกันประมาณเพียงปีละ 100 คน แต่ในจำนวนนั้นมีผู้ที่มีความแตกฉานในภาษารัสเซียประมาณ 10-15 คนเท่านั้น และประมาณหนึ่งในจำนวนนี้เท่านั้นที่เข้าสู่ตลาดแรงงานตรงตามสายงาน จากปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้การผลิตบุคลากรด้านภาษารัสเซียยังคงเป็นปัญหาของการศึกษาและประเทศไทยต่อไป ทางออกที่สำคัญของปัญหานี้คือการสนับสนุนอย่างจริงจังจากรัฐ โดยต้องมีการจัดการและวางแผนการผลิตและใช้บุคลากรอย่างเป็นระบบโดยผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องโดยตรง นอกจากนั้น หากรัฐบาลให้การสนับสนุนด้านทุนการศึกษาอย่างเพียงพอก็จะช่วยให้ปริมาณและคุณภาพของบุคลากรด้านภาษารัสเซียของประเทศเพิ่มขึ้นได้ไม่ยากนัก